

BØRNERÅDETS
**BØRNE
ØG
UNGE
PANEL**

9. klasse evaluerer deres skoleliv

Børnerådet

Indhold

Forord / 3

Undersøgelsens resultater / 5

Del 1 - resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Elevernes oplevelse af skolelivet / 7

Kan du lide lugten i bageriet? – om oplevelsen af at gå i skole / 7

Har du snakket med din lærer i dag? / 8

Skal vi lege? - om det sociale liv i klassen / 12

Opsamling / 14

Hvad har du lært i skolen i dag? / 15

Hva' synes du selv – hvornår lærer man mest? / 16

Har du halm i øret? – Om hindringer for læring / 17

Opsamling / 18

Verdens bedste grundskole – Hvordan? / 19

Er du alene...? / 20

Forholdet til lærerne og oplevelsen af skolen / 20

Hva' så tudemarie – om det sociale liv i skolen / 22

Opsamling / 24

Hvad er der i din rygsæk? – om hvad man tager med sig fra skolen / 25

Hvad tager du med dig? / 26

Et kig i Krystalkuglen / 29

Del 2 – uddrag fra stile om den gode skole / 31

”Lærerne bør være mere undervisningsparate” / 31

Lærerens rolle / 31

Elevernes rolle / 32

Sund skole / 33

Psykisk og fysisk skolemiljø / 33

Fremtidens skole / 34

Del 3 – kronik af Naja Skadhauge Sano / 37

Skolen er serious business / 37

Forord

Man kan i disse tider ikke åbne en avis uden at støde på artikler om folkeskolen, som den opleves eller burde se ud. Skolen er til debat. Debatten raser mellem politikere, eksperter, fagfolk og os andre. Alle har en mening.

Hårde facts om den faglige formidling i skolen - fx karakterer, læseprøveresultater, internationale sammenligninger – findes og diskuteres til overflod.

Til gengæld findes der ikke megen viden om elevernes syn på skolegangen – holdninger og erfaringer der relaterer sig direkte til *selve oplevelsen af at gå i skole*.

I denne undersøgelse i Børne- og Ungepanelet ønsker Børnerådet derfor at samle oplysninger om elevernes syn på de ca. 9 år, de nu har tilbragt i grundskolen. Vi har lyttet til eleverne og hørt deres mening om skolen. Med andre ord håber vi, at denne rapport fortæller noget vigtigt om børnenes eget perspektiv i debatten om skolen.

Rapporten består af tre dele. For det første indeholder den resultaterne fra en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, som de ca. 1050 medlemmer af Børnerådets Børne- og Ungepanel har deltaget i¹. Spørgeskemaet indeholder spørgsmål om den enkeltes oplevelse af skoleforløbet, den aktuelle skolesituation. For det andet indeholder rapporten et afsnit med uddrag fra stile, som en 9. klasse har skrevet om deres syn på skolen. Stilene giver et lidt andet perspektiv på børnenes oplevelse af skolen. Sidst, men bestemt ikke mindst, har vi fået lov at medtage kronikken ”*Skolen er serious business*”, som tidligere har været bragt i Politiken, hvor Naja Skadhauge Sano ser tilbage på sine 9 år i skolen. Vi ønsker derved at bidrage med et nuanceret børneperspektiv til debatten om grundskolen – og dens fremtid.

FOLKESKOLENS FORMÅSPARAGRAF

§ 1. Folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, der medvirker til den enkelte elevs alsidige personlige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære, således at de opnår tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og bidrage til deres forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Som det fremgår af folkeskolens formålsparagraf², er skoletiden både en forberedelse til en senere tilværelse og en selvstændig væsentlig del af tilværelsen, som har en værdi i sig selv. Skolen pro-

1 Vi opnåede en svarprocent på 75, hvilket gør undersøgelsen repræsentativ.

2 LBK nr. 393 af 26/5 2005

ducerer borgere med ansvar for fremtidens samfund, men har også pligt til at sørge for, at skoleårene for den enkelte elev er en tid, som ikke alene er en forberedelse til noget senere. I begge sammenhænge står elevens alsidige udvikling centralt både menneskeligt, fagligt, socialt, fysisk og æstetisk. Sådan har folkeskolens formålsparagraf set ud, mens vores Børne- og Ungepanel har været skolesøgende. Børnerådets kommende Børne- og Ungepanel får et nyt formål at forholde sig til.

Panelundersøgelsen rummer mange informationer. Jeg hæfter mig især ved den polarisering, som børnene er blevet en del af. Alt for mange børn bliver aldrig rigtig glade for skolen. Mange trives ikke og lærer alt for lidt.

Det bliver den nye folkeskolelovs store udfordring. At sikre en mere rummelig skole med trivsel for flere børn uden at gå på kompromis med de faglige ambitioner.

Klaus Wilmann

Børnerådets formand

april 2006

Undersøgelsens resultater

Denne undersøgelse fokuserer på fem overordnede temaer:

- Elevernes oplevelse af skolelivet
- Læring i skolen
- Sammenhængen mellem forskellige sociale faktorer og oplevelsen af skolen
- Skolens formning af den enkelte elev
- Fremtidens skole

Elevernes oplevelse af skolelivet

Når det gælder den overordnede oplevelse af hele deres skoletid, vurderer 82,5% af 9. klasse-eleverne, at den har været god eller meget god, ligesom 78% har været glade for at gå i skole. Samme tendens viser sig i elevernes forhold til lærerne – generelt oplever ca. 70-80% af eleverne deres lærere som gode, interesserede og hjælpsomme, mens en mindre gruppe på 20-30% ikke har samme positive oplevelse. Denne gruppe går på tværs af skolerne – i de enkelte klasser er der altså forskellige vurderinger og oplevelser af lærer-elevforholdet.

Når eleverne skal pege på, hvad der kendetegner en god lærer, så er de vigtigste egenskaber evnen til at lære fra sig; faglighed; respekt for elevernes holdninger; evnen til at holde ro og orden i klassen, og at læreren er god til at stille krav til eleverne.

Når det kommer til oplevelsen af klassens sociale liv, er der igen et stort flertal af eleverne, som har det rigtig godt i klassen og som føler sig helt integreret i fællesskabet. Desværre er der samtidig 10% som ikke føler sig som en del af klassefællesskabet, og 10-15% som ikke føler sig ensomme, men som heller ikke er fuldstændig integreret i klassens sociale liv.

Hvad har du lært i skolen i dag?

Vi har i forhold til temaet om læring i skolen fokuseret på, hvordan eleverne oplever lærings-situationer, og hvad de føler, forhindrer dem i at lære. De fleste af eleverne har igennem deres skoletid generelt følt sig motiverede til at lære, 11,8% har kun været lidt motiverede og blot 0,9% har slet ikke været motiverede. Lidt flere elever føler, at de er umotiverede nu i 9. klasse.

Omkring 70% af eleverne har oplevet, at skolen har været med til at skabe en lyst til at lære nye ting. Den læringssituation, som flest elever synes, de lærer bedst ved, er projektarbejde. Derefter kommer tavleundervisning; lektielæsning; individuel hjælp fra læreren; gruppearbejde; og praktisk arbejde. Drengene er typisk glædest for konkrete opgaver i forhold til indlæring. Eleverne oplever støj og uro i klassen og dårligt forhold mellem lærer og elev som de største læringshindringer.

Verdens bedste grundskole – Hvordan?

Der er en række faktorer, som er væsentlige for elevernes oplevelse af deres skoletid.

Der er generelt lidt flere piger end drenge, som har en positiv oplevelse af at gå i skole, og de

elever, som føler sig ensomme, er også mindre glade for skolen end andre. De ensomme drenge er den gruppe, som har det dårligst med at gå i skole – kun 54% har haft en god oplevelse af skolen.

Lærerne spiller en stor rolle i elevernes skoletid, ikke kun i forhold til indlæringen, men også i forhold til trivsel og klassens sociale liv. Elevernes trivsel afhænger blandt andet af, om eleverne oplever, at læreren er med til at skabe en god atmosfære i klassen, at lærerne lytter til dem og at lærerne behandler dem fair.

Derudover er klassens sociale liv generelt vigtigt for elevernes oplevelse af skolen. Accept, hjælpsomhed, oplevelsen af at være med i fællesskabet og en god omgangstone eleverne imellem spiller en vigtig rolle for elevernes sociale miljø – som igen har en indflydelse på, hvor motiverede eleverne er for at lære nyt. Det sociale miljø er derfor en vigtig faktor, som skal medtænkes i bestræbelserne for at skabe en bedre grundskole.

Hvad er der i din rygsæk? – Om hvad man tager med sig fra skolen

De fleste af eleverne i 9. klasse ved godt, hvad de skal efter sommerferien (ca. 93%) – ca. 1/3 skal på gymnasiet, ca. 1/3 skal i 10. klasse, og den sidste 1/3 fordeler sig nogenlunde jævnt på forskellige ungdomsuddannelser. Kun 1,1% regner med at skulle direkte ud på arbejdsmarkedet. Der er stor forskel på drengenes og pigernes valg – flere piger vælger gymnasiet eller 10. klasse i en eller anden form, og flere drenge vælger de tekniske ungdomsuddannelser. Når eleverne skal træffe deres uddannelsesvalg, rådfører de sig mest med forældre, lærere og venner, selvom 85% samtidig oplever selv at træffe valget.

Når eleverne selv skal vurdere, hvad de har fået med sig fra skolen, viser det sig generelt, at der er et flertal af eleverne, som tager en masse positive og brugbare ting med sig fra skolen, men igen er der en lille gruppe, som ikke oplever de samme positive aspekter. Igen ser vi, at den generelle oplevelse af skolen spiller en vigtig rolle, ligesom også elevernes oplevelse af deres faglige niveau gør det. Der er en lille gruppe elever, som oplever, at skolen er spild af tid, har en generel negativ oplevelse af deres skoletid og som føler sig fagligt svage.

Et kig i krystalkuglen

Når eleverne skal give deres bud på, hvad der skal gøres anderledes i fremtidens skole, er de ikke specielt enige – undtagen i forhold til lærerens rolle: 92,7% af eleverne mener, at lærerne i fremtidens skole skal være hurtigere til at hjælpe, hvis man har faglige problemer, 91,2% mener, at lærerne skal lytte mere til dem og 82,8% mener, at lærerne skal blive dygtigere til deres fag.

65,4% mener, at man skal have den samme klasselærer gennem hele sin skoletid og 60,1% mener, at man skal have karakterer tidligere.

56,3% mener, at der skal stilles større krav til eleverne og 50,1% mener, at der skal være mange prøver.

Del I Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Elevernes oplevelse af skolelivet

De unge, som medvirker i denne undersøgelse, går alle i 9. klasse og kan se frem til snart at afslutte de 9 års obligatoriske undervisningspligt. Skolen fylder i de 9 år utrolig meget i børnenes bevidsthed, derfor er det også afgørende for deres generelle velbefindende, hvordan de oplever den.

I dette afsnit vil vi se på elevernes overordnede oplevelse af skolen, lærerne og det sociale liv.

Kan du lide lugten i bageriet? – om oplevelsen af at gå i skole

TABEL 1

Når du tænker tilbage på din skoletid, hvad har så været din generelle oplevelse af at gå i skole?

	%
Meget god	16,5
God	66,0
Knap så god	13,5
Dårlig	4,0
Total	100,0

Tabel 1 viser, at 17,5% af eleverne oplever skolen som enten ”knap så god” eller ”dårlig”. 82,5% oplever skolen enten som ”god” eller ”meget god”. Resultatet viser to ting: På den ene side er det positivt, at over 80% af eleverne oplever deres ni skoleår som gode, på den anden side er det bekymrende, at næsten hver femte elev har haft en knap så god eller dårlig oplevelse af skolen.

Når man spørger eleverne, om de er glade for at gå i skole, findes den samme tendens i svarfordelingen.

TABEL 2

Er du glad for at gå i skole?

	%
Meget enig	12,6
Enig	65,4
Uenig	17,5
Meget uenig	4,5
Total	100,0

Tabel 2 viser, at 78% af eleverne er enten ”meget enige” eller ”enige” i, at de er glade for at gå i skole, mens mere end hver femte elev enten er ”meget uenige” eller ”uenige”. Det er stort set de samme elever, som har haft en dårlig oplevelse af deres 9 år skoletid, som ikke er glade for at gå i skole nu³.

³ Det har vi fundet frem til ved forskellige statistiske kørsler.

Vi har også spurgt eleverne, om de synes, at det er kedeligt at gå i skole.

TABEL 3

Synes du, at det er kedeligt at gå i skole?

	%
Meget enig	16,4
Enig	44,2
Uenig	33,6
Meget uenig	5,8
Total	100,0

Der er ca. 60%, som synes, det er kedeligt at gå i skole. Det er tankevækkende, at selv om det store flertal er glade for skolen, så finder 60% den alligevel kedelig. Man skal dog her være opmærksom på, at vi ikke kan vide, hvilke aspekter af skolelivet eleverne tænker på, når de tilkendegiver deres enighed i udsagnet ”det er kedeligt at gå i skole”.

De ovenstående spørgsmål har primært handlet om den overordnede oplevelse af skolen, som naturligvis også er afhængig af specifikke elementer og erfaringer, som vi i de følgende afsnit vil afsøge – primært:

- Elevernes forhold til deres lærere – hovedsagligt deres klasselærer
- Elevernes sociale liv på skolen

Har du snakket med din lærer i dag?

Tabel 4 viser, hvordan eleverne oplever forholdet mellem lærere og elever på deres skoler.

TABEL 4

Hvor enig er du i følgende udsagn?

	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
Eleverne kommer godt ud af det med de fleste lærere	8,8%	62,3%	22,3%	6,6%
De fleste lærere er interesserede i, hvordan eleverne har det	15,4%	58,5%	19,5%	6,7%
De fleste lærere skaber en god atmosfære i klassen	5,9%	61,8%	25,1%	7,3%
De fleste lærere lytter til, hvad jeg har at sige	16,8%	61,2%	16,0%	6,0%
Hvis jeg har brug for ekstra hjælp, så får jeg det fra lærerne	13,2%	61,7%	20,3%	4,8%
De fleste lærere behandler mig fair	20,0%	65,4%	12,3%	2,3%

Hvis man deler svarene op i to overordnede blokke – ”enige” og ”uenige” – kan man se, at der ved alle udsagn er en stor gruppe, der tilkendegiver, at de er enige og en noget mindre gruppe, der er uenige.

Ved nærmere statistisk afprøvning viser det sig, at denne opdeling går på tværs af skolerne, således at der i de enkelte klasser findes elever, som oplever elev-lærer forholdet forskelligt. Det vil i praksis fx sige, at én lærers adfærd både kan opleves som værende med til at skabe en god atmosfære og det modsatte – afhængigt af eleven.

Udsagnet ”De fleste lærere skaber en god atmosfære i klassen” er faktisk det, som flest elever er uenige i. Næsten 1/3 af eleverne er enten ”uenige” eller ”meget uenige”.

28,9% af eleverne er enten ”uenige” eller ”meget uenige” i, at eleverne kommer godt ud af det med de fleste lærere. Den gruppe af elever som er uenige i, at de fleste lærere skaber en god atmosfære i klassen, er stort set sammenfaldende med den gruppe af elever, som ikke mener, at eleverne kommer godt ud af det med de fleste lærere. Det betyder altså, at der er en stor gruppe på omkring 30% af eleverne, som generelt ikke har det ret godt med lærerne.

Tabellen viser også, at 85,4% af de unge er enige i, at de fleste lærere behandler dem fair: Det er positivt, at gruppen er så relativt stor, men samtidig må det vække til eftertanke, at der er omkring 15%, som oplever at blive behandlet unfair.

Tablet 5 viser elevernes vurdering af lærerne.

TABEL 5	Ofte	Af og til	Sjældent	aldrig
Min klasselærer opmuntrer mig, når noget er svært i undervisningen	18,1	44,9	27,9	9,1
Min klasselærer siger, at jeg ikke skal snakke så meget i timerne	16,7	38,7	30,7	14,0
Min klasselærer siger, jeg skal være mere aktiv i timerne	17,4	39,2	29,8	17,4
Min klasselærer viser interesse for mig i undervisningen	27,6	47,5	19,9	5,1
Min klasselærer giver mig lov til at sige min mening	59,2	30,6	6,9	3,2
Min klasselærer hjælper mig, når vi skal arbejde alene i timerne	22,8	55,5	17,6	4,0
Min klasselærer bliver ved med at forklare opgaverne, indtil jeg forstår dem	40,4	41,9	13,7	4,0
Min klasselærer kontrollerer, om jeg har lavet lektier	34,8	46,1	15,6	3,5

Det fremgår af tabellen, at de fleste af eleverne ofte eller af og til oplever, at læreren:

- er meget hjælpsom
- opmuntrer dem, når undervisningen er svær
- viser interesse for dem i undervisningen
- hjælper dem, når der skal arbejdes alene i klassen
- bliver ved med at forklare opgaverne, indtil de er forstået

Eleverne deler sig stort set i to grupper her – det er næsten de samme elever, som oplever lærerens adfærd positivt ved alle udsagn.

Der viser sig også at være en stærk sammenhæng mellem tabel 4 og 5. Gruppen af elever som i tabel 4 erklærede sig uenige i de positive udsagn om deres lærere, er stort set sammenfaldende med den gruppe af elever, som i tabel 5 vurderer, at de sjældent eller aldrig oplever lærerens

adfærd som overensstemmende med de positive udsagn.

Der er altså en ikke overraskende sammenhæng mellem oplevelsen af lærerens praktiske adfærd og den generelle opfattelse af lærere.

Vi så tidligere, at 85,4% af eleverne oplever at blive behandlet fair af deres lærere. Men det betyder ikke, at de aldrig oplever uretfærdig behandling.

TABEL 6

Nogle børn har indimellem oplevet at blive uretfærdigt behandlet i skolen. Har du på noget tidspunkt følt dig uretfærdigt behandlet af de voksne i skolen?

	%
Mange gange	21,6
Få gange	42,6
1-2 gange	20,6
Aldrig	15,3
Total	100,0

Der er 84,7% af eleverne, som én eller flere gange har følt sig uretfærdigt behandlet i skolen. Mere end hver femte af eleverne har oplevet sig uretfærdigt behandlet mange gange. Undersøgelsen viser ikke, hvordan de føler sig uretfærdigt behandlet.

Tabel 7 viser hvor mange af eleverne, der har omsat deres utilfredshed med noget eller nogen i skolen til en klage.

TABEL 7

Har du nogen sinde klaget til inspektøren over noget eller nogen i skolen?

	%
Ja	41,9
Nej	58,1
Total	100,0

41,9% af eleverne har prøvet at klage til deres inspektør. Vi ved naturligvis ikke, hvad klagen har handlet om, men man må dog sige, at det drejer sig om ret mange elever.

Afsluttende og overordnet må man sige, at de fleste elever oplever gode, interesserede og hjælpsomme lærere i deres skoleforløb. Der er dog en mindre gruppe elever, som ikke har samme positive oplevelse af lærerens rolle.

Lektor Blomme - den gode lærer eller...

Hvad er en god lærer? Tabel 8 viser, hvordan eleverne karakteriserer den gode lærer.

TABEL 8 (Eleverne har haft mulighed for at sætte kryds tre steder)

Hvad kendetegner den gode lærer	%
At læreren er god til at lære fra sig	91,7
At læreren er god til sit fag	80,8
At læreren tager elevernes holdninger alvorligt	71,1
At læreren er god til at holde ro i klassen	62,6
At læreren stiller krav	60,2
At læreren inddrager eleverne i planlægningen af undervisningen	49,2
At læreren interesserer sig for mig som person	44,1
At læreren ikke giver særlig mange lektier for	30,5
At læreren er streng	20,3
At læreren interesserer sig for mig udover skoletiden	19,6

Eleverne er forholdsvis enige om, hvad der kendetegner den gode lærer. Der er fem karakteristika, som har fået markant mest tilslutning:

- 91,7% af eleverne mener, at den gode lærer skal være god til at lære fra sig
- 80,8% mener, at den gode lærer skal være god til sit fag
- 71,1% af eleverne mener, at den gode lærer skal tage elevernes holdninger alvorligt
- 62,6% af eleverne mener, at den gode lærer er god til at holde ro og orden i klassen
- 60,2% af eleverne mener, at den gode lærer skal være god til at stille krav til eleverne

Det er værd at bemærke at de to karakteristika, som de fleste mener, kendetegner den gode lærer, går på det faglige. Det at tage elevernes holdninger alvorligt og stille krav til dem, handler mere om pædagogik, menneskelige egenskaber og respekt for børn og unge.

At evnen til at opretholde ro og orden i klassen prioriteres højt af eleverne, viste også de to børnemøder⁴, som Børnerådet afholdte i efteråret 2004, hvor støj og uro i klassen blev diskuteret intenst.

Drenge og piger er stort set enige om, hvad der kendetegner den gode lærer. Der er dog to områder, hvor drengenes og pigernes holdninger adskiller sig fra hinanden, hvilket fremgår af tabel 9 og 10.

4 Møderne foregik i Horsens og Køge, læs mere om dem på www.boernesyn.dk

TABEL 9*At læreren interesserer sig for mig udover skoletiden. (procent)*

Interesserer sig udover skolen		Ja	Nej	Total
Køn	Dreng	25,9%	74,0%	100,0%
	Pige	13,4%	86,6%	100,0%
Total		19,6%	80,4%	100,0%

TABEL 10*At læreren inddrager eleverne i planlægningen af undervisningen. (procent)*

Inddrager elever i planlægning		Ja	Nej	Total
Køn	Dreng	57,3%	42,7%	100,0%
	Pige	41,5%	58,5%	100,0%
Total		49,2%	50,8%	100,0%

For det første er der næsten dobbelt så mange drenge som piger⁵, som finder det vigtigt, at læreren interesserer sig for dem udover skoletiden. For det andet er der flere drenge end piger, som mener, at den gode lærer inddrager eleverne i planlægningen af undervisningen.

Den gode lærer har altså både faglige og menneskelige kompetencer, det er drenge og piger overordnet set enige om, selvom der er enkelte forskelle i deres vægtning af lærerens karakteristika.

Læreren spiller en central rolle for eleverne og deres oplevelse af skolen, og senere skal vi se, hvordan oplevelsen af læreren er med til at påvirke oplevelsen af skolen.

Skal vi lege? - om det sociale liv i klassen

Et andet element som er vigtigt i skolelivet, er det sociale fællesskab. I dette afsnit vil vi undersøge, hvordan eleverne har oplevet og oplever det sociale liv i klassen.

Vi har bedt eleverne tænke tilbage på hele deres skoletid og vurdere, hvordan klassen gennemgående har fungeret socialt.

TABEL 11*Hvor enig er du i følgende udsagn, som handler om din oplevelse af din skoletid?*

	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
Vi hjælper hinanden i klassen	22,3	64,9	11,5	1,4
Der er mobning i min klasse	3,5	18,3	50,5	27,7
I vores klasse synes vi, at det er i orden, at elever er forskellige	29,6	54,2	13,1	3,1
Vi har det det godt sammen i klassen	28,4	60,6	9,1	1,9

5 Årsagen til at vi kan sige dette er, at der er næsten lige mange drenge og piger i undersøgelsen. Det vil sige, at procenttallene også kan sige noget om forholdet, når det gælder antal elever.

Tabel 11 viser elevernes subjektive opfattelse af klassen, og de fleste elever vurderer, at deres klasse har fungeret meget godt. 87,2% af eleverne er enten "enige" eller "meget enige" i, at de er gode til at hjælpe hinanden i klassen, og 90% af eleverne er enten "enige" eller "meget enige" i, at de har det godt sammen i klassen. Ca. 78% mener ikke, at der er mobning i klassen og ca. 84% synes, at der er plads til forskellighed.

Som vi også så det i forhold til elevernes opfattelse af lærerne, viser det sig her, at de positive og negative tilkendegivelser fordeler sig jævnt på de forskellige klasser. Det vil sige, at eleverne i de enkelte klasser oplever det sociale liv forskelligt.

Et er at forholde sig til, hvordan man synes klassen generelt fungerer. Noget andet er, hvordan man selv oplever at være en del af klassen. Det er spørgsmålet bag nedenstående tabel.

TABEL 12 (man må sætte kryds flere steder)

<i>Min klasse er et sted hvor:</i>	%
Jeg føler mig udenfor	9,9
Jeg let får venner	75,6
Jeg føler, jeg hører til	83,5
Jeg ikke føler mig hjemme	19,5
De andre elever kan lide mig	87,6
Jeg føler mig ensom	10,3
Jeg tør sige min mening	87,0
Vi taler grimt til hinanden	38,3
Jeg oplever mange har fordomme	43,2

Det viser sig, at hver 10. elev føler sig udenfor. Når man ser på sammenhængen mellem at føle sig udenfor og de enkelte klasser, så viser det sig, at der i enkelte klasser ikke er nogen, som føler sig udenfor⁶. Men i de allerfleste klasser er der nogen, som føler sig udenfor. På den anden side er det jo positivt, at 83,5% af 9. klasseeleverne føler, at deres klasse er et sted, hvor de hører til.

Der er en klar tendens: Der er sket en polarisering i klasserummet. Der er 10% af eleverne, som ikke føler sig som en del af klassefællesskabet. Så er der en mellemgruppe på mellem 10 og 15%, som ikke føler sig fuldstændig isolerede i klassen, men som heller ikke er helt med i det sociale liv – det er de elever, som ikke føler sig ensomme i klassen, men som på den anden side heller ikke føler sig hjemme i klassen og har svært ved at finde venner der. Den sidste store gruppe af eleverne føler sig godt tilpas i klassens sociale liv og oplever at være en integreret del af et fællesskab.

Der er ikke forskel på drengenes og pigernes oplevelser af det sociale liv.

6 At føle sig udenfor er uden tvivl et udsagn, som bliver forstået forskelligt af de enkelte elever. For os har det været vigtigt at vægte den enkeltes egen oplevelse af at føle sig udenfor.

Opsamling

Det store flertal (omkring 80 %) har haft en god oplevelse af skolen og er glade for skolelivet generelt. Omkring en femtedel af eleverne har ikke haft samme positive oplevelser.

Overordnet må man sige, at de fleste elever oplever gode lærere på deres skoler, men der er en gruppe, som har en anden og mindre positiv opfattelse af lærerne end deres klassekammerater. Det er vanskeligt at sige, hvor stor denne gruppe er, men denne undersøgelse tyder på, at der er tale om 20-30% af eleverne.

Der er 10% af eleverne, som ikke oplever sig som en del af klassefællesskabet. Der er 10-15% som ikke føler sig ensomme, men som heller ikke er fuldstændig med i klassens sociale liv, og 75-80% som har det rigtig godt i klassen og føler sig helt integreret i fællesskabet.

Hvad har du lært i skolen i dag?

Et af formålene med skolelivet er læring. Her vil vi ikke koncentrere os om, hvor meget eleverne har lært i skolen, men i stedet fokusere på, hvad eleverne oplever som god læring, og hvad der eventuelt forhindrer dem i at lære.

De fleste er enige om, at en af forudsætningerne for indlæring er, at man er motiveret for at lære nyt. Eleverne vurderer selv, at de er meget motiverede. 87,2% mener, at de igennem deres skoletid har været meget eller noget motiverede for at lære nyt. Lærerne har altså tilsyneladende et godt udgangspunkt for at lære eleverne noget.

TABEL 13

Når du ser tilbage på din skoletid, i hvor høj grad har du så været motiveret for at lære nye ting?

	%
Meget motiveret	24,5
Noget motiveret	62,7
Lidt motiveret	11,8
Slet ikke motiveret	0,9
Total	100,0

TABEL 14

Hvor motiveret er du i øjeblikket for at lære nye ting?

	%
Meget motiveret	40,9
Noget motiveret	43,1
Lidt motiveret	12,7
Slet ikke motiveret	3,3
Total	100,0

Når eleverne så skal vurdere deres motivation lige nu, er billedet lidt anderledes. Der er langt flere, som er ”meget motiverede”, mens andelen af elever, som er ”noget motiveret” eller ”meget motiveret” samlet er lidt lavere. Stort set lige så mange er ”lidt motiveret”, mens gruppen af elever som er ”slet ikke motiveret” er firdoblet – men det drejer sig dog stadig kun om 3,3%.

Overordnet må man konstatere, at de fleste elever er motiverede for at lære. Hvilken rolle har skolen her? Folkeskolelovens formålsparagraf siger følgende om skolens rolle i forhold til at skabe motivation hos eleverne: ”...Folkeskolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære...”

TABEL 15

Skolen har været med til at skabe en lyst til at lære nye ting

	%
Meget enig	14,0
Enig	55,4
Uenig	25,0
Meget uenig	5,5
Total	100,0

Tabel 15 viser, at ca. 70% er ”enige” eller ”meget enige” i, at skolen har været med til at skabe en lyst til at lære nye ting. Næsten 1/3 af eleverne har altså ikke haft en oplevelse af, at skolen aktivt har øget deres lyst til at lære nye ting.

Hva' synes du selv – hvornår lærer man mest?

Vi har bedt eleverne om at tænke tilbage på deres skoletid og spurgt dem, hvornår de synes, de har lært mest i skolen - hvilke typer situationer er gode læringsituationer?

TABEL 16 (der har været mulighed for at sætte kryds tre steder)

I hvilke situationer i løbet af dit skoleforløb, synes du, at du har lært allermost i skolen?

	%
1. Når vi har lavet projekter	72,2
2. Når læreren har undervist	60,6
3. Når jeg har lavet lektier	57,6
4. Når mine lærere har lyttet til mine spørgsmål og besvaret dem	53,0
5. Når der har været gruppearbejde	52,4
6. Når vi har skullet lave noget praktisk	50,1
7. Når vi har haft prøver	48,8
8. Ikke i forbindelse med noget specielt	25,3

De fleste elever synes, at de har lært meget, når de har lavet projekter, mens næstflest har markeret lærerens tavleundervisning som en god læringsituation. Der er ikke særlig stor procentvis forskel på, hvor mange der har markeret lektielavning, individuel hjælp fra læreren, gruppearbejde, praktisk arbejde og prøver som gode læringsituationer.

Det er i forbindelse med debatten om grundskolens faglighed værd at bemærke, at knap halvdelen af eleverne oplever, at de lærer meget i forbindelse med prøver.

Drengene og pigerne er generelt enige om, hvornår de lærer bedst – undtagen på to områder.

TABEL 17*Når vi har lavet noget praktisk*

Laver noget praktisk		Ja	Nej	Total
Køn	Dreng	61,0%	39,0%	100,0%
	Pige	38,6%	61,4%	100,0%
Total		50,1%	49,9%	100,0%

Tabel 17 viser, at langt flere drenge end piger mener, at de lærer meget, når de laver noget praktisk. Det ser ud til, at drengene synes, at de lærer mest, når det handler om konkrete ting, hvilket næste tabel også viser. Flere drenge end piger mener også, at man lærer meget i forbindelse med prøver.

TABEL 18*Når vi har haft prøver*

Haft prøver		Ja	Nej	Total
Køn	Dreng	57,0%	43,0%	100,0%
	Pige	40,1%	59,9%	100,0%
Total		48,8%	51,2%	100,0%

En prøve eller test er meget konkret. Det samme er praktisk arbejde. Noget tyder altså på, at det primært er drengene, der har brug for konkrete opgaver, når der skal læres.

Har du halm i øret? – om hindringer for læring

Vi har nu set på, hvornår eleverne synes, at de lærer mest, men hvad synes de forhindrer, at de lærer noget?

TABEL 19*Tænk tilbage: I hvilken grad oplever du, at følgende ting hindrer dig i at lære noget?*

	I høj grad	I nogen grad	I ikke så høj grad	Slet ikke
Når der er et dårligt forhold mellem elever og lærere	48,1	35,3	11,6	5,0
Når der er elever, der forstyrrer klassen	38,7	46,2	12,3	2,8
Når lærerne mangler respekt for eleverne	36,9	39,8	16,0	7,3
Når eleverne mangler respekt for lærerne	35,4	45,3	13,4	5,9
Når eleverne ikke bliver opmuntret nok til at blive så dygtige, som de rent faktisk kan blive	34,2	43,1	17,2	5,4
Når elever truer og mobber andre elever	34,0	29,7	24,9	11,5
Når lærerne ikke har øje for elevernes individuelle behov	32,6	42,3	20,3	4,8
Når der er lærerfravær	31,2	41,2	20,9	6,6
Når nogle elever har indtaget alkohol eller stoffer	26,8	25,5	17,7	29,9
Når der er lærere, der er for strenge over for eleverne	21,7	48,6	23,2	6,4
Når lærerne er for "søde" mod eleverne	17,2	39,1	30,4	13,3
Når lærerne har lave forventninger til eleverne	16,7	52,4	21,6	9,2
Når elever udebliver fra timerne	16,1	28,1	37,1	18,6

Ovenstående er en meget omfattende tabel. Derfor vil vi ikke beskæftige os med alle områderne. Men tabellen giver et udmærket billede af, hvad den enkelte elev oplever som hindringer for læringen.

- 84,9% af eleverne synes i "høj grad" eller i "nogen grad", at det hindrer deres læring, når der er elever, der forstyrrer klassen. Igen ser vi, at eleverne mener, at det er vigtigt med ro i klassen.
- 83,4% af eleverne synes i "høj grad" eller i "nogen grad", at det hindrer deres læring, når der er et dårligt forhold mellem lærer og elever.
- 80,7% af eleverne synes i "høj grad" eller i "nogen grad", at det hindrer deres læring, når eleverne mangler respekt for lærerne.
- 77,3% af eleverne synes i "høj grad" eller i "nogen grad", at det hindrer deres læring, når eleverne ikke bliver opmuntret nok til at blive så dygtige, som de rent faktisk kan blive.
- 74,9% af eleverne synes i "høj grad" eller i "nogen grad", at det hindrer deres læring, når lærerne ikke har øje for elevernes individuelle behov.

Der er altså mange ting, som kan forhindre læring. Ifølge eleverne er det største problem, når elever forstyrrer og støjer. Ellers er det primært dårlige relationer mellem elever og lærere, som er med til at forhindre læring.

Opsamling

De fleste elever har igennem deres skoletid været motiverede til at lære. Der er dog en gruppe på omkring 15%, som i 9. klasse ikke er motiverede. Ca. 1/3 af eleverne oplever ikke, at skolen har motiveret dem til at lære, selvom det er en del af Folkeskolens formålsparagraf.

Næsten tre fjerdedele af eleverne lærer blandt andet bedst ved at arbejde med projekter. Det ser ud til, at drengene typisk synes, at de lærer mest ved at arbejde med konkrete ting. Støj og uro mener de fleste (84,9%) er en stor hindring for læringen i skolen.

Verdens bedste grundskole – hvordan?

Vi har i de foregående afsnit set på, hvordan eleverne har oplevet og oplever forskellige aspekter af skolelivet. I dette afsnit vil vi undersøge, hvad der generelt skaber den gode oplevelse af skolen.

Der er naturligvis ikke noget enkelt svar på dette. Men vi vil pege på forskellige aspekter, som hver især er med til at skabe en god oplevelse.

I første omgang vil vi se på nogle af de omstændigheder, som ikke er afhængige af skolen.

Vi vil starte med at se på, om der er forskel på, hvordan drenge og piger oplever skolen.

TABEL 20

Hvordan har din oplevelse af skolen været?

Oplevelse af skolen		Meget god	God	Knap så god	Dårlig	Total
Køn	Dreng	12,1%	66,6%	14,9%	6,4%	100,0%
	Pige	20,9%	65,4%	12,1%	1,6%	100,0%
Total		16,5%	66,0%	13,5%	4,0%	100,0%

Som man kan se, er der langt flere piger end drenge, som har en god oplevelse af skolen. Der er 86,3% af pigerne, som enten har haft en "meget god" eller "god" oplevelse af skolen, mens tallet er 78,7% for drengene.

Tendensen bliver bekræftet i nedenstående tabel. Her spørger vi, om man er glad for at gå i skole i øjeblikket.

TABEL 21

Er du glad for at gå i skole?

		Ja	Nej	Total
Køn	Dreng	73,3%	26,7%	100,0%
	Pige	82,7%	17,3%	100,0%
Total		78,0%	22,0%	100,0%

Som man kan se, er der en del flere piger end drenge, som er glade for at gå i skole.

Er du alene...?

Et af de store problemer for mange børn og unge er ensomhed⁷. Ensomhed kan opleves på mange forskellige måder og i kortere eller længere perioder. Naturligvis kan man opleve ensomhed i skolen, men det behøver ikke nødvendigvis kun at være i skolen, at man oplever ensomheden. 10,3% af eleverne føler sig ensomme på det tidspunkt, de besvarer spørgeskemaet. Der er ca. lige mange drenge og piger, som føler sig ensomme.

63,9% af de elever, som føler sig ensomme, har enten haft en ”meget god” eller ”god oplevelse” af skolen. Tallet for de, som ikke føler sig ensomme, er 84,9%. Følelsen af ensomhed og oplevelsen af skolen hænger altså sammen - hvis man føler sig ensom, er der større risiko for, at man også har en dårlig oplevelse af sin skoletid.

Vi vil nu se på, hvordan køn spiller ind på sammenhængen mellem ensomhed og oplevelse af skolen.

TABEL 22

Føler du dig ensom?

Oplevelse af skole		Meget god	God	Knap så god	Dårlig	Total
Dreng ensom	Ja	3,0%	51,5%	18,2%	27,3%	100,0%
	Nej	14%	67,0%	14,3%	4,7%	100,0%
Total		12,9%	65,5%	14,7%	6,9%	100,0%
Pige ensom	Ja	20,5%	51,3%	23,1%	5,1%	100,0%
	Nej	20,9%	67,5%	10,4%	1,2%	100,0%
Total		20,8%	65,8%	11,8%	1,6%	100,0%

Tabel 22 viser, at det er blandt de ensomme drenge, at vi finder færrest som har haft en ”god” eller ”meget god” oplevelse af skolen. Det er kun godt halvdelen (54,5%) af de ensomme drenge, som har haft en god oplevelse af skolen, mens 71,8% af de ensomme piger har haft tilsvarende.

Vi har også testet, om elevernes forældres etniske oprindelse og familiesituation har indflydelse på deres oplevelse af skolen. Det viser sig, at disse faktorer ingen signifikant indflydelse har.

Forholdet til lærerne og oplevelsen af skolen

Lærerne spiller naturligvis en central rolle i skolen. Det er lærerne, som på mange måder sætter dagsordenen for det sociale miljø i skolen. Samtidig spiller relationen mellem lærerne og den enkelte elev også en speciel rolle for, hvordan eleven oplever skolen.

⁷ Generation Happy, Rie Skårhøj og Søren Østergaard, Unitas forlag, 2005

I det følgende vil vi se på, hvordan lærerne har betydning for elevernes oplevelse af skolen.

TABEL 23

Er du enig i, at dine lærere skaber en god atmosfære i klassen?

Oplevelse af skole		Meget god	God	Knap så god	Dårlig	Total
Lærere skaber god atmosfære i klassen	Meget enig	39,5%	41,9%	9,3%	9,3%	100,0%
	Enig	18,9%	70,3%	9,7%	1,1%	100,0%
	Uenig	8,4%	69,1%	17,8%	4,7%	100,0%
	Meget uenig	1,8%	40,0%	34,5%	23,6%	100,0%
	Total	16,2%	66,2%	13,5%	4,1%	100,0%

Som man kan se, har det stor betydning for elevernes oplevelse af skolen, hvorvidt de oplever, at lærerne er med til at skabe en god atmosfære eller ej.

Af de elever, som er "meget enige" i, at deres lærere er med til at skabe en god atmosfære i klassen, er der 81,4%, som har haft en "god" eller "meget god" oplevelse af skolen. Af de elever, som var "enige" i udsagnet, er det 89,2%.

Af de elever, som er "uenige" i at deres lærer skaber god atmosfære, er der 77,5%, der har en positiv oplevelse af skolen. Tallet er 41,8% for dem, der er "meget uenige".

Der er desuden kun henholdsvis 8,4% og 1,8% af dem, der er "uenige" og "meget uenige" i at læreren skaber god atmosfære, der oplever skolen som "meget god".

Der er altså ingen tvivl om, at læreren har indflydelse på, hvordan den enkelte oplever skolen. Men vi skal også se på, hvordan lærernes relation til den enkelte elev har betydning for oplevelsen af skolen.

TABEL 24

Er du enig i, at dine lærere lytter til, hvad du har at sige?

Oplevelse af skole		Meget god	God	Knap så god	Dårlig	Total
Lytter til hvad jeg har at sige	Meget enig	31,0%	64,3%	4,7%	0,0%	100,0%
	Enig	15,0%	71,7%	12,2%	1,1%	100,0%
	Uenig	9,1%	57,9%	23,1%	9,9%	100,0%
	Meget uenig	8,7%	37,0%	26,1%	28,3%	100,0%
	Total	16,4%	66,2%	13,5%	3,9%	100,0%

I 2005 lavede Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik (CUR) en undersøgelse af 13 – 16 årige i Danmark. Undersøgelsen viste blandt andet, at danske teenagere oplever sig selv som kompetente og gerne vil lyttes til.

I denne undersøgelse efterforskede vi, om eleverne oplever, at lærerne lytter til dem – se tabel 4.

Tabel 25 viser, at 95,3% af de elever, som er ”meget enige” i, at lærerne lytter til, hvad de har at sige, enten har haft en god eller meget god oplevelse af skolen. Modsat er det kun 45,7% af de, som er ”meget uenige”, som har haft en god eller meget god oplevelse af skolen.

Det har altså stor betydning for eleverne, om de oplever, at deres lærere lytter til dem. Det giver lærerne et vist ansvar: Hvis eleven skal have en god oplevelse i skolen, er det det nødvendigt, at lærerne lytter til, hvad den enkelte elev har at sige.

Et andet spørgsmål, som også handler om lærernes forhold til den enkelte elev, er om eleverne er enige i, at lærerne behandler dem fair.

TABEL 25

Er du enig i, at dine lærere behandler dig fair?

Oplevelse af skole		Meget god	God	Knap så god	Dårlig	Total
Behandler mig fair	Meget enig	37,9%	54,9%	6,5%	0,7%	100,0%
	Enig	12,9%	75,2%	10,3%	1,6%	100,0%
	Uenig	2,1%	44,7%	34,0%	19,1%	100,0%
	Meget uenig	5,6%	22,2%	50,0%	22,2%	100,0%
	Total	16,4%	66,2%	13,4%	4,0%	100,0%

Som man kan se af tabel 26, har det stor betydning for elevernes oplevelse af skolen, om de oplever at blive behandlet fair:

- 92,8% af de elever, som er meget enige i, at lærerne behandler dem fair, har haft en meget god eller god oplevelse af skolen
- 88,1% af de elever, som er enige i, at lærerne behandler dem fair, har haft en meget god eller god oplevelse af skolen
- 46,8% af de elever, som uenige i, at lærerne behandler dem fair, har haft en meget god eller god oplevelse af skolen
- 27,8% af de elever, som meget uenige i, at lærerne behandler dem fair, har haft en meget god eller god oplevelse af skolen

Lærerne har stor betydning for elevernes skoleliv. Lærerne har ikke kun betydning for, hvad eleverne laver. Lærerne har også betydning for den sociale trivsel i klassen.

Hva' så tudemarie – om det sociale liv i skolen

En anden af de ting, som naturligvis også har stor betydning for elevernes trivsel i skolen, er selvfølgelig de sociale relationer mellem klassekammeraterne. Mange faktorer gør sig gældende i forhold til det sociale liv, og vi skal blot se på nogle af dem og hvilken betydning de har for livet i skolen og oplevelsen af skolen.

Vi har spurgt eleverne om, hvordan de vil beskrive deres egen klasse og deres egen relation i forhold til resten af eleverne. Blandt andet spurgte vi eleverne, om de tror, at andre kan lide dem, som de er, og hvordan det påvirker deres oplevelse af skolen.

TABEL 26⁸*De andre kan lide mig som jeg er*

Oplevelse af skole		God	Dårlig	Total
Andre kan lide mig som jeg er	Ja	84,7%	15,3%	100,0%
	Nej	67,8%	32,2%	100,0%
	Total	82,6%	17,4%	100,0%

Det har stor betydning for elevernes oplevelse af skolen, om de føler, at de andre kan lide dem som de er. Der er 84,7% af dem, som oplever, at de andre kan lide dem som de er, som har haft en god oplevelse af skolen, mens tallet kun er 67,8% for dem, som ikke oplever denne accept⁹.

De sociale relationer er vigtige for teenagere i dag og skolen er ikke blot et sted, de kommer og lærer – det er også en arena for deres sociale liv og identitetsudvikling.

10,3% af eleverne i denne undersøgelse oplever, at de er ensomme i deres klasse. 63,9% af disse har haft en god oplevelse af skolen, mens tallet er 84,8% for dem, som ikke føler sig ensomme.

TABEL 27*Vi taler grimt til hinanden i vores klasse*

Oplevelse af skole		God	Dårlig	Total
Vi taler grimt til hinanden	Ja	73,6%	26,4%	100,0%
	Nej	87,9%	12,1%	100,0%
	Total	82,4%	17,6%	100,0%

En anden faktor, som kan spille ind på det sociale miljø i klassen, er omgangstonen. Sproget blandt unge kan nogle gange virke voldsomt på voksne, men kan også påvirke de unge selv, hvilket ovenstående tabel vidner om. Af de, som mener, at man taler grimt til hinanden i deres klasse, er der 73,6% som har haft en god oplevelse af skolen, mens tallet er noget højere for dem, som ikke synes, at der bliver talt grimt – nemlig 87,9%.

Sproget i klassen har altså betydning for, hvordan eleverne oplever skolen. De er ikke immune overfor sproget. Eleverne har naturligvis individuelle vurderinger af, hvad grimt sprog er, men det fjerner ikke sammenhængen mellem oplevelsen af grimt sprog og oplevelsen af skolen.

8 I denne tabel har vi for nemheds skyld omkodet variabelen "oplevelse af skolen" til kun at have to kategorier, god og dårlig. Det svarer til, at de elever som er i kategorien "god" har svaret meget enig eller enig i, at de har haft en god oplevelse af skolen, mens kategorien "dårlig" svarer til, at man har svaret uenig eller meget uenig til, om man har haft en god oplevelse af skolen.

9 Der er 12,8% som oplever, at de andre ikke kan lide dem, som de er.

Vi har tidligere set, hvordan social isolation og ensomhed kan være med til at give en dårlig oplevelse af skolen. Blandt de elever, som oplever, at man i klassen er flinke og hjælpsomme, er der langt flere, som har haft en god oplevelse af skolen, hvilket ikke kan overraske.

TABEL 28

Vi har det godt sammen i klassen

Motiveret for at lære nyt		Motiveret	Ikke motiveret	Total
Godt sammen i klassen	Meget enig	88,6%	11,4%	100,0%
	Enig	84,5%	15,5%	100,0%
	Uenig	78,3%	21,7%	100,0%
	Meget uenig	46,7%	53,3%	100,0%
	Total	84,4%	15,6%	100,0%

Tabel 31 viser, at det sociale liv i klassen også har betydning for motivationen for at lære nyt. Jo mere enig man er i, at man har det godt sammen i klassen, jo større sandsynlighed er der også for, at man er motiveret for at lære nyt.

Så det sociale miljø har altså betydning for mange ting i skolelivet, hvilket er vigtigt at tage højde for i arbejdet med at forbedre skolen.

Opsamling

Der er mange ting, som har betydning for oplevelsen af skolen. Vi har blandt andet set, at flere piger end drenge har haft en god oplevelse af skolen og at de ensomme drenge er den gruppe, hvori færrest har haft en god oplevelse af skolen.

Generelt kan man sige, at lærerne blandt mange andre faktorer betydning for, hvordan eleverne kommer til at opleve skolen. Det betyder noget:

- om lærerne er med til at skabe den gode atmosfære i klasse
- om lærerne lytter til eleverne
- om lærerne behandler eleverne fair

Overordnet må man sige, at det sociale miljø i klassen har stor betydning for den oplevelse, som eleverne har af skolen. Derfor er det en vigtig faktor at have med i bestræbelserne på at forbedre grundskolen. Det sociale miljø spiller en stor rolle ikke blot for oplevelsen af skolen men også for lyst til at lære noget.

Hvad er der i din rygsæk? – om hvad man tager med sig fra skolen

I Folkeskolens formålsparagraf lyder det blandt andet: ”Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre”.

Skolen skal altså ikke blot give eleverne færdigheder i de forskellige fag, men også være med til at forberede dem til det videre samfundsliv. Vi vil i dette afsnit blandt andet beskæftige os med, hvilken bagage eleverne oplever, de har fået med fra grundskolen.

Men vi vil starte med at se på, hvad eleverne har tænkt sig at gøre efter 9. klasse - og hvem der har haft indflydelse på deres valg for fremtiden efter grundskolen.

TABEL 29

Hvad skal du efter 9. klasse?

	%
10. klasse	18,6
Gymnasiet	31,5
Handelsskolen	8,2
HTX	3,8
Teknisk Skole	8,7
Efterskole	16,5
Arbejde	1,1
Andet	4,5
Ved ikke	7,1
Total	100,0

31,5% af eleverne skal på gymnasiet, 18,6% skal i 10. klasse og 16,5% skal i 10. klasse på en efterskole. Det vil sige, at ca. 1/3 af eleverne skal i gymnasiet, mens en anden tredjedel skal i 10. klasse. Den sidste tredjedel fordeler sig nogenlunde jævnt på de resterende kategorier – dog skal meget få (1,1%) direkte ud på arbejdsmarkedet.

Men der er stor forskel på, hvad drengene og pigerne vælger efter 9. klasse.

TABEL 30*Hvad skal du efter 9. klasse?*

		10. klasse	Gymnasiet	Handelsskolen	HTX	Teknisk Skole	Efterskole	Arbejde	Andet	Ved ikke	Total
Køn	Dreng	17,9%	22,9%	10,0%	7,4%	13,5%	13,8%	2,4%	5,6%	6,5%	100,0%
	Pige	19,2%	39,5%	6,6%	0,5%	4,1%	18,9%	0,0%	3,6%	7,7%	100,0%
Total		18,6%	31,5%	8,2%	3,8%	8,7%	16,5%	1,1%	4,5%	7,1%	100,0%

Som man kan se af tabel 33, er der langt flere piger end drenge, som vælger at gå i gymnasiet efter 9. klasse. Til gengæld hitter HTX og teknisk skole mere hos drengene end hos pigerne. Samlet set er der også en del flere piger end drenge, som vælger en form for 10. klasse.

TABEL 31 (der måtte sættes kryds flere steder)*Hvem har hjulpet dig med at finde ud af, hvad du skal efter 9. klasse?*

	Dreng	Pige	I alt
Forældre	76,1	78,1	77,2
Lærere	50,8	42,9	46,7
Venner	38,8	32,9	35,7
Sportstræner	8,8	3,1	5,8
Medarbejder i ungdomsklubben	10,6	4,2	7,3
Jeg har selv fundet ud af det	82,4	88,7	85,7

Til gengæld er der ikke markante forskelle på, hvem drenge og piger rådfører sig med, når de skal beslutte, hvad de vil efter 9. klasse. Dog ser det ud til, at drengene i lidt højere grad end pigerne bruger andre personer til at hjælpe med beslutningen, og at sportstrænere og ungdomsklubmedarbejdere har større indflydelse på deres valg end på pigernes.

I flere andre undersøgelser som er lavet med denne aldersgruppe, har vennerne haft stor betydning for de unges valg og holdninger. Derfor er det lidt overraskende, at det i alt kun er lidt over 1/3, som har søgt vejledning hos deres venner.

Interessant er det, at så mange af eleverne siger, at de selv har fundet ud af deres valg – selvom de samme elever også har sat kryds ved flere af de andre rubrikker. Det tyder på, at selvom man måske har fået hjælp i processen med at finde ud af, hvad man skal, så opleves det afgørende valg i høj grad som ens eget.

Hvad tager du med dig?

Vi har forsøgt at spørge ind til, hvad eleverne oplever at have fået med fra skolen. Her tænker vi ikke kun på de faglige kvalifikationer, men også på de ting som omhandler resten af livet, såsom relationer, sundhed, politik etc. Nedenstående tabel viser elevernes svar

TABEL 32

	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
Skolen har gjort meget for at forberede mig til det liv, der venter, når jeg forlader skolen	19,2	62,0	14,3	4,4
Skolen har hjulpet mig til at få tillid til mig selv, så jeg kan træffe mine egne beslutninger	14,9	55,6	24,0	5,5
Skolen har været spild af tid	4,6	11,7	39,6	44,2
Skolen har lært mig ting, som jeg kan bruge i et job	26,6	57,4	11,6	4,5
Skolen har været med til at skabe en lyst til at lære nye ting	14,0	55,4	25,0	5,6
Skolen har lært mig at leve et sundt liv	6,9	38,5	37,2	17,5
Skolen har hjulpet mig, så jeg bedre kan indgå i sociale relationer	9,7	55,0	26,4	8,8
Skolen har rustet mig til at deltage aktivt i politiske sager	9,6	40,8	31,8	17,8
Skolen har rustet mig til mødet med andre religioner	13,4	46,3	28,9	11,3

Generelt må man sige, at tallene ser positive ud. De fleste elever oplever, at have fået rigtig meget med, når de forlader 9. klasse. Dog er der en gruppe af elever, som ikke oplever de positive aspekter ved grundskolen i lige så høj grad, som de andre og man kan altså spore en vis polarisering. Vi vil i det følgende kort gennemgå nogle af tallene fra tabel 35.

Over 80% af eleverne er enten meget enige eller enige i, at skolen har gjort meget for at forberede eleverne til det liv, der venter efter skolen. Der er altså næsten 20% af eleverne, som ikke har denne oplevelse.

En af de ting skolen blandt andet skal forberede eleverne på, er medbestemmelse og ansvar. I den forbindelse er det yderst problematisk, at knap 30% eller næsten hver tredje elev ikke er enige i, at skolen har hjulpet dem til at få selvtilid, så de kan træffe deres egne beslutninger. Samtidig er det kun omkring halvdelen af eleverne, som oplever, at skolen har rustet dem til at deltage aktivt i politiske sager.

Børnerådet lavede sidste år en undersøgelse af sundheden i Børne- og Ungepanelet. En af vores konklusioner var, at skolen havde et vist ansvar i forhold til at skabe bedre rammer for elevernes sundhed og fysiske aktivitet og eleverne efterlyste mere undervisning om sundhed.

I tabel 35 ser vi da også, at under halvdelen af eleverne er enige i, at skolen har lært dem at leve et sundt liv. At leve et sundt liv er en udfordring i dag, og samfundet som helhed oplever sundhedsproblemer.

16,3% af eleverne er enten meget enige eller enig i, at skolen har været spild tid. Ligeegyldigt hvad grunden til den enkeltes svar er, må man sige, at det er rigtig mange. I en klasse med 20 elever vil det svare til, at 3-4 stykker i klassen oplever skolen som spild af tid.

Som sagt er der en del elever, som får meget med sig, når de forlader skolen, mens en anden gruppe ikke oplever at få særlig meget med. Ikke overraskende kan man finde en sammenhæng mellem den enkeltes oplevelse af skolen, og hvor meget man oplever at tage med sig herfra. Der er langt flere af dem, som har haft en god oplevelse af skolen, som oplever at skolen har rustet dem til livet efter skolen. Til gengæld mener langt flere med dårlige oplevelser af skolen, at skolen har været spild af tid.

Vi kan finde nogenlunde den samme sammenhæng i forhold til det faglige niveau. Elever, der har et højt fagligt niveau, føler, at de har fået langt mere ud af skolen end elever med et lavere fagligt niveau. Tingene hænger naturligvis sammen og tallene viser, at der i grundskolen er en gruppe, som oplever skolen som spild af tid, har en generel dårlig oplevelse af skolen og som også er svage rent fagligt. Det er uden tvivl denne gruppe, som bliver skolens udfordring i fremtiden. Gruppen er allerede forholdsvis stor, og der er en stor risiko for, at denne gruppe bliver taberne, når det gælder fremtidig uddannelse

Som afslutning på dette afsnit giver vi ordet til nogle af eleverne fra undersøgelsen. De havde nemlig mulighed for selv at skrive hvilke ting, de synes var det vigtigste, de havde lært. Her er nogle af svarene:

At arbejde sammen med andre

At arbejde selvstændigt

At blive et selvstændigt menneske med egne meninger. Klar til at komme ud i "den virkelige verden"

At det er vigtigt, du selv er med til at lære noget og du lytter godt efter i timerne

At jeg har lært at sige min mening og ikke være genert

At kunne arbejde og kommunikere med andre

At kunne stave og læse bedre. At jeg har lært andre sprog

At man skal have meget selvdisciplin, hvis man vil lære noget i folkeskolen, kreativitet = ligegyldigt

At skrive regne og stave, tror jeg... men noget af det vi lærer, kommer vi aldrig til at bruge

Et kig i Krystalkuglen

Vi kunne godt tænke os at vide, hvilke tanker afgangseleverne har om fremtidens skole. Det er sandsynligvis ikke noget den enkelte 9. klasseelev bruger tænker specielt mange tanker på til daglig. Derfor har vi hjulpet dem på vej ved at stille nogle meget konkrete forslag til skolens fremtid, som de så tog stilling til.

Nedenstående tabel viser fordelingen af svar.

TABEL 33

Forestil dig fremtidens skole. Hvad er det vigtigste ved fremtidens skole?

	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig
At lærerne lytter mere til eleverne	43,0	47,2	8,2	1,6
At lærerne hurtigere hjælper, hvis man har faglige problemer	47,4	45,3	5,9	1,4
At lærerne ikke kun hjælper til med det faglige, men er med til at hjælpe på alle områder	31,8	47,0	17,3	3,9
At lærerne er dygtigere til deres fag end tilfældet er nu	37,7	45,1	15,4	1,8
At man får karakterer tidligere i skoleforløbet i forhold til, hvordan det er nu	25,7	34,4	26,6	13,2
At dygtige elever kan springe en klasse over	8,5	24,5	39,0	28,1
At der stilles større krav til eleverne	14,1	42,2	36,3	7,5
At der er mange prøver	14,2	35,9	35,6	14,2
At man ikke har faste skoleskemaer	12,4	25,4	35,9	26,3
At man har den samme klasselærer igennem hele sit skoleforløb	29,9	35,5	26,6	8,1

Vi har forsøgt at spørge til ønskerne for fremtidens skole ud fra tre kategorier:

- lærerne
- struktur i skolen
- eleverne selv

Lærerne

Når man ser på tabellen som helhed, så er det i forhold til lærerne, at flest elever er enige om, at der skal ske nogle ændringer. Flest elever er enten meget enige eller enige om, at lærerne hurtigere skal hjælpe, hvis man har faglige problemer. Det er 92,7% af eleverne enige om. 91,2% af eleverne er også enige om, at lærerne skal lytte mere til dem. Det faglige niveau skal også styrkes - 82,8% af eleverne er enige i, at lærerne skal blive dygtigere til deres fag. Man kan altså konstatere, at et stort flertal af eleverne ønsker faglige dygtigere og mere opmærksomme lærere i fremtidens skole.

Struktur

65,4% af eleverne er enten meget enige i eller enige i, at man skal have den samme klasselærer i løbet af hele sin skolegang. Når man undersøger, hvem der er enige i dette udsagn, viser det sig, at der er lige mange blandt dem, som har haft den samme klasselærer gennem hele skoleforløbet, og som har skiftet klasselærer.

Samtidig er over 60% enige i, at man skal have karakterer tidligere i skoleforløbet end nu.

Kun lidt over 1/3 er enige i, at det er en god ide, at man ikke har faste skoleskemaer. De fleste har altså vanskelig ved at se, at en sådan ordning skulle gøre fremtidens skole bedre.

Eleverne selv

Det forslag, som får lavest tilslutning er, at dygtige elever i fremtidens skole kan springe en klasse over. 31% synes, at det er en god ide.

Til gengæld er over halvdelen af eleverne enten meget enige eller enige i, at der skal stilles større krav til eleverne, og over halvdelen er også enige i, at flere prøver er en god ide.

Hvis man skal give et samlet billede af elevernes ønsker for fremtidens skole, må man sige, at det på mange måder er et broget billede og på mange af forslagene deler eleverne sig i to grupper for og imod. Men det som de fleste elever er enige om er deres ønsker til lærerne i fremtidens skole, som skal lytte til og hjælpe eleverne mere, samt være mere fagligt dygtige.

Del 2

Uddrag fra stile om den gode skole

”Lærerne bør være mere undervisningsparate”

En 9. klasse fra Børnerådets Børne- og Ungepanel har skrevet stile om den gode skole. Vi har fået lov at læse stilene og gengiver her bidrag fra dem, da de giver et godt billede af de unges egne overvejelser og erfaringer.

En af stilene fortæller om et besøg i udlandet, hvor eleven var med sine fætre i skole - det satte gang i nogle tanker om den danske folkeskole:

”Da var det, at jeg virkelig følte mig meget heldig ved at gå i den danske folkeskole. Der blev de opdraget med disciplin, men hvis I spørger mig, så var de ikke glade for at gå i skole. Det kunne sagtens være, at de var kloge og havde en masse viden, men én ting havde de ikke – frihed [...] Jeg er meget glad for, at jeg har muligheden for at få mig en uddannelse, og gøre det på en måde, hvor jeg har det sjovt og føler mig godt tilpas samtidig”.

Generelt er eleverne i klassen glade for skolen og flere af dem beskriver skolegangen som et privilegium – selvom det godt kan være kedeligt. En elev skriver:

”Det er også godt, at det ikke koster penge at gå i skole. Det er godt, at alle kan få undervisning, fordi man betaler for den over skatten. For ellers ville mange lidt fattige børn nok slet ikke gå i skole”.

De positive udmeldinger betyder dog ikke, at de ikke mener, at skolen kunne blive bedre. I det følgende kommer de med deres bud på både lærernes og elevernes rolle i læringsprocessen, betydningen af et godt psykisk og fysisk skolemiljø og hvad der skal præge fremtidens skole.

Lærerens rolle

En af de elever som synes, at skolen er ved at være noget kedelig her på 9. år, skriver:

”Jeg tror ikke, at folkeskolelærere og andre kværunter er klar over, hvordan folkeskoleeleverne egentlig har det i skolen”

En pige uddyber kedsomheden i forhold til lærerens rolle i indledningen af sin stil:

”Man tilbringer næsten halvdelen af alle hverdage i skolen. Det kan derfor hurtigt blive meget ensformigt og kedeligt. Det er meget vigtigt, at undervisningen er varieret og at den ikke altid kun foregår i et klasselokale. Det er vigtigt, at lærerne også bruger tid derhjemme på planlægning af undervisningen, ligesom eleverne bruger tid på deres lektier. Når læreren altid har forberedt sig og ved præcis hvad eleverne skal lave, påvirker det også eleverne til selv at have styr på tingene. Hvis læreren aldrig har forberedt sig på undervisningen, giver det et dårligt indtryk og eleverne mister lysten til selv at gøre en indsats”

En anden elev er mere kontant:

”Lærerne bør være mere undervisningsparate, så eleverne ikke får dårlige indtryk og fornemmelser [...] Lærerne skal testes hvert år, altså en årlig eksamen. Det vil vurdere om lærerne er i stand til at undervise eleverne – uanset klassetrin”

”Udover at være frisk og glad, skal læreren også være én, man føler sig fortrolig med og kan snakke med”, skriver pigen fra før også. Følgende uddrag fra en anden elevs stil viser også, at det at være lærer ikke bare handler om faglighed:

”Alle elever er forskellige og det er nyttigt, at kunne hjælpe og kommunikere med alle elever, hvilket er egenskab, som de fleste af vores lærere besidder [...] En af grundene til at jeg så hurtigt tilpassede mig min nuværende skole, var netop at jeg følte, at lærerne ville det bedste for mig. Det er en rar følelse, især når den er kombineret med lærere, som elsker deres job. Det smitter af på eleverne, når lærerne virkelig interesserer sig for faget og virkelig har lyst til at undervise andre i det. Derfor kunne det måske være en god ide, at lærere specialiserede sig indenfor max 2-3 fag til specifikke alderstrin.”

Det betyder dog ikke, at fagligheden og disciplinen er ligegyldig for eleverne.

”Med hensyn til undervisningen, mener jeg, at der skal skrues en lille smule op for disciplinen i de danske skoler,”

skriver en elev, og på det punkt er mange af hans klassekammerater enige med ham. En anden skriver om disciplin og motivation:

”Det er vigtigt, at en lærer overfor eleverne kan vise, hvem der bestemmer. Det er mest ud fra mine egne erfaringer, men også fordi en lærer kan få svært ved at få ro i sin klasse, hvis eleverne kan mærke, at læreren ikke rigtig har styr på det [...] Det er også vigtigt, at når en lærer kommer med en opgave til eleverne, så skal han/hun vide, hvorfor eleverne skal lave den. Det kan ikke være rigtigt, at når en elev spørger, hvad formålet med en opgave er, så svarer læreren bare: ”Det er noget som du måske får brug for senere i livet”

”En anden ting der skal forbedres er vikarer! Det har ikke været så slemt i år, men ellers har vi haft alt for mange timer, hvor vikarer invaderede klassen med deres uvidenhed og mangel på kontrol,”

skriver en elev. Det er en frustration, som mange af de andre i klassen også deler - for mange vikarer som ikke er blevet forberedt godt nok på, hvad det egentlig er de skal undervise i.

Elevernes rolle

En af eleverne som synes, at lærerne skulle være velforberedte, mener også, at dette gælder eleverne, som skal tage en del af ansvaret for den gode undervisningssituation:

”Man skal tage undervisningen seriøst og lade vær med hele tiden at brokke sig [...] Som elev skal man sørge for følge med og altid lave sine lektier – ellers kan man hurtigt komme til at køre af sporet”

Denne holdning er gennemgående – her skriver en anden elev:

”Jeg mener, at det er eleverne, som skal tage sig lidt sammen. Det virker som om de tror, at de skal ødelægge det gamle, for at de kan få det udskiftet med noget nyere. Og samtidig med at nogle elever forstyrrer undervisningen og mobber hinanden, tager de både lærernes og de mere rolige elevs tid”.

En pige har følgende opsang til elever, der efter hendes vurdering brokker sig mere end de tager ansvar:

”Når der er så mange, som ikke passer på tingene, skal tingene tit erstattes, og så er der jo ikke råd til nye ting. Så et godt råd til de elever, som synes, at folkeskolerne er for dårlige: Lad vær med at ødelægge tingene. Noget for noget!”

Sund skole

Lærere og elever skal altså aktivt hjælpe hinanden med at skabe en bedre skole, men også de rammer skolen tilbyder, tillægges betydning i 9. klassens stile. Eleverne fokuserer på både det fysiske og psykiske miljø, men også på muligheden for fysisk udfoldelse og sund mad.

En elev skriver:

”Jeg tror, at vi ville få en bedre skole, hvis kantinerne tilbød gratis og samtidig velsmagende og appetitlig mad. Så kunne vi få lidt mere energi til at arbejde, da der ikke er mange, der får ordentlig morgenmad hjemmefra. Samtidig ville dette nok også reducere mængden af slik på skolen, fordi eleverne ville blive mætte og de ville ikke have tid til at købe det, fordi de ville have travlt med at spise gratis mad”

En anden elev mener, at undervisningen burde medtænke et sundhedsaspekt:

”Lærerne burde også lave mere udendørs undervisning om sommeren i stedet for at være indenfor hele tiden, for eleverne ville helt sikkert også være mere aktive, hvis de kom udenfor og fik lidt frisk luft engang imellem – i stedet for hele tiden at sidde indenfor i de små klasselokaler”

Psykisk og fysisk skolemiljø

Mange af eleverne er inde på, at det fysiske skolemiljø godt kunne være bedre.

En pige skriver om, hvad der skulle ændres for at hun ville være tryk ved at sende sit eget barn i skole:

”Den første ting er møblerne i skolen. Jeg synes, at det er for dårligt, at elever skal sidde på hårde træstole, så man får ondt i ryggen”

En dreng supplerer – de fysiske rammer skal være i orden:

”En rigtig god folkeskole ville have gode, store, pæne og rene klasselokaler, hvor man kunne få ordentligt ilt til hjernen. Skolemateriale ville være i tip-top stand”

Det er tilsyneladende ikke kun klasselokalerne, som eleverne er utilfredse med. En elev skriver:

”Der skal også være bedre og mere renlige toiletter, så eleverne kan gå på toilet uden at være bange for at der kravler dyr rundt i hjørnerne – for ellers ender det sgu med at børnene skider og pisser ude i gården!”

For de fleste af eleverne i denne 9. klasse, hænger det fysiske skolemiljø sammen med det psykiske og med udbyttet af den faglige undervisning. En elev skriver for eksempel:

”For det første skal der være færre børn i folkeskoleklasserne, så de hurtigere kan få hjælp til tingene og komme videre. Så ville eleverne heller ikke side og overveje, om det kan betale sig at række hån-

den op efter hjælp – for det er der mange, der gør nu, og så ender det tit med at man ikke gider at vente på hjælp [...] Hvis der var færre børn i klasserne, ville det også være lettere for lærerne at få overblik over klassen og sørge for at alle er med i undervisningen og bliver hørt”.

En elev skriver om vigtigheden af et godt psykisk skolemiljø:

”Jeg kan huske, at en lærer engang spurgte mig, hvad der var det bedste ved at gå i skole, hvortil jeg svarede: Frikvartererne. Dengang vidste jeg ikke hvorfor, men det ved jeg nu. I frikvartererne har man tid til at få snakket med sine klassekammerater om alt mulig blandet. Det tror jeg betyder meget for ens skolegang – at man har et godt fællesskab som klasse, og også at vi lærer, at respektere hinanden selvom vi har forskellige kulturer”.

Men det gode skolemiljø handler ikke bare om de andre elever. Skolen skal også pædagogisk være klar til at give alle en god start i skolen. At skolen kan være hård kost, vidner dette udsagn om:

”En god skolestart er ligesom når man for første gang sætter tænderne i et stærkt kødben”.

Samme elev indleder sin stil med at konstatere, at:

”I fremtiden burde skoler være mere sociale – man skal holde lige meget af elever uanset alder, køn, race”.

Fremtidens skole

En pige tager i sin stil udgangspunkt i folkeskolens manglende økonomiske ressourcer, og opridses en række problemer der følger heraf. Hun slutter af med at beskrive sit håb for fremtidens skole:

”Fremtidens folkeskoler har forhåbentligt flere penge til rådighed, både til undervisning og til undervisningsmaterialer. Også penge til lidt variation af undervisningsmetoden – f.eks. ud-at-se-ture som giver eleverne en bedre forståelse af de forskellige fag”.

Penge alene gør det dog ikke:

”Strengere regler og konsekvenser ville måske hjælpe børnene, der hærger eller laver ballade på skolerne, til at holde sig på måtten”.

”Grundlæggende går man i skole for at lære at begå sig i den virkelige verden, derfor er det selvfølgelig vigtigt, at eleverne kommer ud og ser, hvordan det hele fungerer i praksis,”

skriver en anden elev om vigtigheden af udflugter. Gruppearbejde skal også være en del af fremtidens skole, mener han – mere end det er nu. Men læreren skal sørge for at tage socialt ansvar i forhold til gruppedannelsen:

”Idet ingen på denne måde vil stå tilbage som sorteper og ikke være med i nogen gruppe [...] Så kan man integrere forskellige typer, så eleverne kommer til at lære hinanden bedre at kende”.

Også i forhold til fremtiden fremgår det af elevernes stile, at lærerens rolle er vigtig og mangesidig. Derfor skal lærerne også rustes til denne rolle – så de kan ruste eleverne. En elev skriver:

”Gensidig respekt, kreativ udfoldelse og frem for alt lysten til at lære er nøgleordene for fremtidens folkeskole. For jeg mener, at lysten til at lære er det, som folkeskolen i dag har allersværest ved skabe specielt hos de ældste elever. Begejstringen for at lære, og for den sags skyld at lære fra sig, skal vi have ’indført’ i skolerne. [...] Man kunne forestille sig, at lærerne igennem deres uddannelsesforløb fik

et bredere indblik i alternative undervisningsformer. Tavleundervisning er ikke nødvendigvis den bedste læringsmetode.”

”I fremtidens skole tror jeg, at eleverne har lidt mere at skulle have sagt,”

skriver en elev. Medbestemmelse skaber altså også en god skole. Drengen som indledte denne artikel, får med sine betragtninger om forholdet mellem lærer og elever, også lov at afslutte den:

”Jeg vil så gerne slutte af med at sige, at jeg ville ønske, at rigtig mange skoler rundt omkring i verden ville blive således, at der på ingen skoler var undertrykkelse af eleverne. For det er ikke meningen, at elever skal være bange for deres lærer. Der er stor forskel på angst og respekt”.

Del 3

Kronik af Naja Skadhauge Sano

Skolen er serious business

Eleverne ved mest om, hvordan det er at gå i skole - derfor skal de høres.

Kronikøren blev færdig med 9. klasse i juni og er netop begyndt på efterskole.

Af Naja Skadhauge Sano

Efter i alt ni år i den danske skole kommer man ud med en god portion viden om, hvad der var godt og skidt.

Det gode ved den danske folkeskole er miljøet. Den afslappede stemning, der er i skolen, er rar at være i. At kunne tale med sin lærer i et forhold, hvor man ikke føler sig mindreværdig, er meget vigtigt. Det sociale sammenhold i de danske folkeskoler er en anden ting, der er rigtig god. Jeg har en oplevelse af, at danske skoleelever tit er utrolig knyttet til deres klasse og ofte også til de lærere, de har, fordi man er sammen i den samme klasse helt fra begyndelsen til afslutningen.

Det, jeg har sat mest pris på ved den danske folkeskole, er kommunikationen mellem lærerne og eleverne - den fleksibilitet og forståelse, danske folkeskolelærere besidder, er god.

Men der er også ting, der godt kunne trænge til at blive ændret eller i hvert fald diskuteret. Jeg havde faktisk engang en lærer, der kun ville have, at vi skulle give hinanden kritik efter en fremlægelse eller lignende, for han mente, at det var det eneste, man kunne bruge til noget. Jeg ved ikke, om jeg er helt enig, men hård kritik kan være brugbart, hvis man gider arbejde med det.

Og den danske skole har nogle ting at arbejde med, synes jeg.

Jeg er ked af at måtte sige det, men nogle lærere må være lidt skrappere. Den lærer, der accepterer uro, kan lige så godt glemme det hele. Lærere skal ikke skælde ud hele tiden, men hvis eleverne er slemme, skal læreren skære igennem fra starten. Det er nødvendigt. Det er forskelligt, hvor autoritære lærere er, men læreren skal både være den, der tager styringen, og den, der sørger for, at alle kommer til orde.

Nogle lærere siger: Jeg er ikke blevet lærer for at være politimand, eller: Jeg har ikke lyst til at gå rundt og være sur hele tiden - men det hjælper bare ikke. Hvis man vil være lærer, må man acceptere, at man bliver nødt til at være skrap nogle gange, det følger automatisk med i jobbet. Elever vil ikke have svage lærere, men nogen, der kan skælde ud og stå fast. Det duer ikke at sige: Kan I lige tie lidt stille?, det virker ikke. Lærere skal altså finde en balance som autoritet - en god lærer er afslappet, men bestemt.

Hvem kan egentlig lide, at der er utrolig meget larm?

Jeg har flere gange oplevet, at lærere har grædt i timen, fordi de ikke har kunnet klare eleverne. Synet på læreren ændres på et sekund. Og det er et tydeligt eksempel på, at tingene ikke går, som de skal gå. Hvis det sker i de mindre klasser, mister læreren lettere kontrollen derefter, fordi han eller hun nu har vist, at det er eleverne, der styrer klassen. Når man oplever det i de større klasser, får man medfølelse med den pågældende lærer, og det stabile forhold, som et lærer-elev-forhold skal være, bliver med det samme ustabil. Det må bare ikke ske! Når først der er sket sådan noget, skal man som lærer være meget stærk for at ændre det og få respekten igen.

I princippet er en lærer god, når han eller hun nyder sit job og synes, det er fedt at undervise. Man kan straks mærke, om lærere bare har et fag, fordi de skal have noget ekstra ved siden af deres egentlige hovedfag. Det kan være, at en lærer er en hamrende dygtig musiklærer, men det er ikke ensbetydende med, at han eller hun også er en god samfundsfaglærer.

Det gik først op for mig, hvor vigtigt grammatik er, da jeg fik en lærer, der åndede for bogstaver og kommaer. Lærere kan ikke altid stå oppe på deres tåspidser og juble, men de skal fordybe sig lidt mere og specialisere sig lidt mere.

Når læreren ikke synes, det er spændende, hvorfor skulle eleverne så synes, det er spændende?

Det er vigtigt, at læreren ved, at formålet er at give viden videre. Nogle gange har man det, som om de ikke underviser for vores skyld eller bare ikke ved, hvad formålet med undervisningen er.

Nogle elever siger: Jeg skal aldrig bruge det til noget - hvorfor skal jeg så lave det her? Lærere skal kunne forklare, hvorfor eleverne skal lave det, de skal. Man kan godt mærke, når lærere ikke ved, hvad de skal sige.

Lærere ved ikke, hvor godt elever kender dem! Vi ved, hvad de godt kan lide og ikke lide, og man kender deres forskellige udtryk; derfor er det meget vigtigt, at de tænker meget over deres ord og kropssprog. Hvis de siger: Nåh ... ja og trækker på skulderen, så ved eleven, hvad det betyder. Lærere skal tænke over, hvad de gør, og hvordan de gør det, for læreres handlinger påvirker mere, end de tror.

Elever diskuterer deres lærere vildt meget; nogle lærere har ikke ide om, hvor meget der bliver talt om dem! Skolen fylder jo enormt i livet, og man går op og ned ad lærerne hver dag i mange år.

Det er dårligt, hvis elever kommer for sent, det er vi alle enige om. Men det er værre, hvis lærerne også gør det. De skal tage det seriøst - mere end de kan forestille sig. Læreren er et forbillede.

Man tror som barn, at det, de gør, er det rigtige. Mange elever kommer for sent, og så siger læreren måske: Du skal tage en bus før. Hvis man spørger læreren om, hvorfor han kommer for sent, lyder svaret måske: Det tager tid at gå op ad trappen! Jeg skal grave dybt i min hjerne for at finde

en lærer, der siger: Undskyld, jeg kommer for sent. Og det er altså for dårligt. På det punkt synes jeg, man skal have samme rettigheder.

Der er nogen, der aldrig siger noget, og det er ikke godt. Men der er jo en grund til det. Måske er de usikre og tør ikke sige noget - eller de gider ikke, fordi det virker meningsløst. Hvorfor skulle jeg sige noget?, tænker de måske. Hvad synes du, spørger læreren så. Ikke noget!

Jeg synes, det er vigtigt at høre alles stemmer og tonefald. Alle skal være med. Man lærer meget af sine klassekammerater - ikke kun af læreren - derfor er det vigtigt, at alle siger noget. Så snart der er forskellige meninger om en ting, kan man diskutere det, og diskussioner er en god ting: Man udvikler sin evne til at argumentere, og man kan faktisk opleve både at ændre mening og blive stærkere i sin sag. Så kan man måske komme til at kæmpe for nogle ting, man pludselig synes er vigtige, og så er man mere aktiv.

Når en klasse diskuterer noget, skal læreren egentlig bare holde øje med, at det ikke kører af sporet, og måske komme med få indskud. Når mange er aktive, får man meget ud af det. Derfor skal lærere også prøve at finde emner, der er interessante for eleverne. Eksempelvis når de skal skrive stiler: Hvis én hellere vil skrive om Michael Jackson end dronning Margrethe, hvorfor så ikke bare lade ham eller hende gøre det?

Jeg har haft en lærer, som bruger humor og på den måde fanger elevernes opmærksomhed. Så kommer flere med fra starten. Han får som regel alle med, og det respekterer jeg. Man kan også lave flere runder f.eks. i forbindelse med evaluering, hvor alle skal sige noget. Lærere skal have overblik til at se, hvem der falder fra, og de skal kunne gøre noget ved det.

Langt det meste undervisning er lærere, der står ved tavlen og snakker. Men der er ikke kun én måde at undervise på. Det, man godt kan lide som elev, er, når man skal lave noget anderledes. Der skal variation til. Så snart man skal lave noget anderledes og kreativt, er det spændende, og så bliver man helt sikkert mere modtagelig over for ny viden.

Det er ikke kun stoffet, lærerne skal vide noget om - det er også vigtigt, hvordan man underviser på en god måde. Lærere skal på efteruddannelse og ikke kun på kursus; nogle gange har de været på kursus, men vi kan altså ikke mærke forskel. Lærere skal vide noget mere om forskellige måder at overføre viden til eleverne på. Hvordan gør man det bedst over en lang periode?

Hvis man ikke får en kommentar tilbage på det, man har lavet, så virker det meningsløst og ligegyldigt, men det får man desværre næsten aldrig. Det bedste er, hvis der står en personlig kommentar under en opgave. For hvad betyder et 10-tal? Sikke en god stil, eller du har besvaret opgaven? Og hvordan kan man så vide, hvad man skal arbejde videre med? Hvis man er en dygtig elev, er det endnu mere sjældent at få bemærkninger eller personlige kommentarer. Jeg har altid været sulten efter kommentarer på karakterbladet, men jeg har fået alt for få!

Gode elever skal have kritik, for ellers kan de ikke blive bedre, og så bliver de umotiverede. Der er ikke noget at stræbe efter.

Der må også godt være noget mere evaluering i den daglige undervisning. Man lærer af, at tale om, hvad der var godt, og hvad der manglede.

»Jeg er freelance filmproducer, jeg er lige gået fallit, og det her giver meget godt«. Sådan sagde en vikar, vi havde engang. Vikarer har aldrig hjulpet en brik; de kunne lige så godt lade være med at være der.

To gange i min skoletid kan jeg huske, der har været en vikar, jeg kunne bruge til noget. Vikarer burde vide noget om det, de er vikarer i. Måske kan man bruge pensionerede lærere - de vil måske gerne. Eller også skulle der være en uddannelse i at være vikar. Hvis ikke man gør noget ved vikarjobbet, synes jeg, man skal give børnene fri i stedet for at spille deres og vikarens tid på ingenting.

Det er især vigtigt i 8. og 9. klasse - vi er jo ikke børn, der har brug for, at nogen passer på os. At undervise er altså ikke bare et fritidsjob - jeg hader, når jeg sidder og føler, at jeg spiller min tid. Skole er serious business!

Vi behøver ikke at gå i fars fodspor mere, og der er så mange valg, der skal tages, så vi har meget at bruge vejledere til. Alle vil gerne snakke med vejlederen, men der er ikke meget tid til det. Det ku' være så nice, hvis eleverne kunne sige til vejlederen: Jeg er god til dette - og ikke god til det. Hvad kan jeg bruge det til, hvis jeg f.eks. er god til at løse konflikter? Vejledning skal være meget mere personlig, og vejlederne skal have tid. De skal kunne sætte sig i elevens sted, for man har mange spørgsmål.

Vejlederne skal også vide noget mere om andre ting end gymnasiet. Det skulle være vejlederens pligt at vide noget om mange fag og forskellige muligheder for at komme videre.

Det kræver meget at være lærer. Jeg ved, at både elever, forældre og samfundet stiller meget høje krav til dem, så det at være lærer skal have en høj status i samfundet. Det burde være vigtigere, end det er. Det burde indebære mere. Gør uddannelsen bedre! Det må ikke føles ligegyldigt at undervise og gå i skole, for det er det ikke. Men nogle gange føles det, som om det er ligegyldigt, og hvis lærerne først selv synes det, hvad synes eleverne så ikke?

Til lærerne vil jeg sige, at de ikke må glemme, at de har valgt et job, hvor deres formål er at lære eleverne noget. Det er ikke et job, hvor man på noget tidspunkt kan stå i sin egen verden og mumle ind i en tavle. Hvis I stiller fokus på os, skal vi nok fokusere på, hvad I siger!

Elever ved mest om, hvordan det er at gå i skole - derfor skal eleverne høres. Vi står lige her ved siden af jer, vi går rundt over det hele, spørg os!

9. Klasse evaluerer deres skoleliv

Tekst

Thomas Willer, Børnerådets sekretariat
Kia Ditlevsen, Børnerådets sekretariat
Naja Skadhauge Sano

Grafisk design

Oktan, Peter Waldorph

Udgiver

Børnerådet
Vesterbrogade 35A
1620 København V
Tlf. 33783300
Fax 33783301
Email: brd@brd.dk
www.brd.dk

ISBN 87-90946-37-5

Rapporten kan hentes på:

www.brd.dk

eller ved henvendelse til Børnerådet

Copyright

Børnerådet. Må kopieres
med kildeangivelse

Børnerådet har etableret et
Børne- og ungepanel, som besvarer
rådets spørgeskemaer via Internettet.
Her er tale om en nyskabelse til frem-
me af en direkte og tidssvarende kom-
munikationsform mellem Børnerådet
og børn og unge. Panelet består af 57
klasser med 1031 elever.

Børnerådet

Vesterbrogade 35 A

1620 København V

Tlf: 3378 3300

Fax: 3378 3301

E-mail: brd@brd.dk

www.brd.dk